

שְׁהָרִי הַיָּא, צְנִיעוּת נִמְצְאָה בַּהּ תְּמִיד. אֲלָא הִיא הֵיחָה צְדָקָת, וּבְחֻכְמָה עֲשֶׂתָּה אֶת זֶה, שְׁהָרִי הִיא לֹא הַפְקִירָה אֶת עֲצָמָה אֲלִיו, אֲלָא מִשּׁוּם שְׂיֻדְעָה יְדִיעָה וּבְחֻכְמָה הַתְּבוּנָנָה, וְעַל כֵּן הִיא בָּאָה אֲלִיו לַעֲשׂוֹת [עמו] חֲסֵד וְאַמְתָּ, וְעַל זֶה בָּאָה [בַּפְּרָחִסְיָא] וְהַשְׁתַּדְּלָה בְּעֶסֶק הַזֶּה.

בֵּא רְאָה, מִשּׁוּם שֶׁהִיא יְדִיעָה יְדִיעָה וְהַשְׁתַּדְּלָה בְּעֶסֶק זֶה, הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עֹשֶׂה שֵׁם סִיּוּעַ בַּמַּעֲשֶׂה הַהוּא וּמִיָּד הַתְּעַבְרָה, וְהַכֵּל הֵיחָה מִמֶּנּוּ. וְאִם תֵּאמֶר, לָמָּה לֹא הִבִּיא הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אוֹתָם בְּנִים מֵאִשָּׁה אַחֲרָת? לָמָּה מִזֶּה? אֲלָא וְדָאִי שֶׁהִיא הַצְּרִכָה לַמַּעֲשֶׂה הַזֶּה וְלֹא אִשָּׁה אַחֲרָת.

שְׁתֵּי נָשִׁים הָיוּ שְׂמֵהֶן נִבְנָה הַזֶּרַע שֶׁל יְהוּדָה, וּבָאוּ מִהֵן דְּוֹד הַמְּלָךְ וְשִׁלְמָה הַמְּלָךְ וּמְלִיךָ הַמְּשִׁיחַ, וּשְׁתֵּי הַנָּשִׁים הִלְלוּ זֶה כְּמוֹ זֶה, תִּמְרָה וְרוּת שְׂמֵתוֹ בְּעֲלִיָּהֶן בְּרֵאשׁוֹנָה, וְהֵן הַשְׁתַּדְּלוּ לַמַּעֲשֶׂה הַזֶּה.

תִּמְרָה הַשְׁתַּדְּלָה אֲצֵל חַמִּיהָ, שֶׁהוּא יוֹתֵר קְרוֹב לְבָנֶיהָ שְׂמֵתוֹ. מָה הַטַּעַם הִיא הַשְׁתַּדְּלָה אֲצֵלוֹ? שְׂכָתוֹב כִּי רָאָתָה כִּי גָדַל שְׁלָה וְהִיא לֹא נִתְּנָה לוֹ לְאִשָּׁה, וּמִשּׁוּם זֶה הַשְׁתַּדְּלָה בַּמַּעֲשֶׂה הַזֶּה אֲצֵל חַמִּיהָ.

רוּת מֵת בְּעֵלָהּ, וְאַחַר כֵּן הַשְׁתַּדְּלָה בַּמַּעֲשֶׂה הַזֶּה אֲצֵל בְּעוֹז, שְׂכָתוֹב (רוּת א) וְתַגְּל מְרַגְלוֹתָיו וְתַשְׁכַּב, וְהַשְׁתַּדְּלָה עִמּוֹ, וְאַחַר כֵּן הוֹלִידָה אֶת עוֹבֵד. וְאִם תֵּאמֶר, לָמָּה לֹא יָצָא עוֹבֵד מֵאִשָּׁה אַחֲרָת? אֲלָא וְדָאִי הִיא הַצְּרִכָה וְלֹא אִשָּׁה אַחֲרָת. וּמִשְׁתֵּי אֵלֶּיךָ נִבְנָה וְנִתְּקַן זֶרַעוֹ שֶׁל יְהוּדָה, וּשְׁתִּיחָן עֲשׂוּ בְּכַשְׁרוּת, לַעֲשׂוֹת חֲסֵד עִם אוֹתָם הַמְּתִים לְתַקַּן אֶת הָעוֹלָם לְאַחַר מִכְּנֵן.

אִיהִי צְנִיעוּתָא אֲשֶׁתְּכַחַת בְּהַ תְּדִיר. אֲלָא אִיהִי צְדָקָת הוֹת וּבְחֻכְמָה עֲבֹדַת הָאִי, דְּהָא אִיהִי לֹא אִפְקֵרַת גְּרָמָה לְגַבִּיָּה, אֲלָא בְּגִין דִּיִּדְיעָה יְדַעַת וְחֻכְמָתָא אִסְתַּפְּלַת. וְעַל דָּא אִיהִי אֶתְתָּ לְגַבִּיָּה לְמַעַבְד (עמיה) טִיבוּ וּקְשׁוּט, וְעַל דָּא אֶתְתָּ (לְהַרְיָה) וְאֲשֶׁתְּדַלַת בְּעֶסֶקָא דָּא.

תָּא חַזִּי, בְּגִין דְּאִיהִי יְדַעַת יְדִיעָה וְאֲשֶׁתְּדַלַת בְּעֶסֶקָא דָּא. קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא עֲבֹד סִיּוּעָא תַּמָּן בְּהֵוֹא עוֹבְדָא וְאֶתְעַבְרַת מִיָּד. וְכֹלָא הָוָה (דף קפח ע"ב) מְנִיָּה. וְאִי תִימָא אֲמָאִי לֹא אִיִּתִי קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֵינוֹן בְּגִין מֵאֶתְתָּא אוֹחֲרָא, אֲמָאִי מִן דָּא. אֲלָא וְדָאִי אִיהִי אֲצֵטְרִיכָא לְעוֹבְדָא דָּא וְלֹא אֶתְתָּא אַחֲרָא.

תְּרִין נָשִׁין הָיוּ דְּמִנִּיָּהוּ אֶתְבְּנִי זֶרַעָא דִּיהוּדָה, וְאֶתּוֹ מְנִיָּהוּ דְּוֹד מְלָכָא וְשִׁלְמָה מְלָכָא וּמְלָכָא מְשִׁיחָא. וְאֵלִין תְּרִין נָשִׁין דָּא כְּגוֹנוֹנָא דְּדָא, תִּמְרָה וְרוּת דְּמִיתוּ בְּעֲלִיָּהוּ בְּקִדְמִיתָא, וְאֵינוֹן אֲשֶׁתְּדַלוּ לְעוֹבְדָא דָּא.

תִּמְרָה אֲשֶׁתְּדַלַת לְגַבִּי חַמּוּהָ דְּאִיהוּ קָרִיב יְתִיר לְבָנוֹי דְּמִיתוּ. מָאִי טַעַמָא אִיהִי אֲשֶׁתְּדַלַת לְגַבִּיָּה, דְּכִתִּיב כִּי רָאָתָה כִּי גָדַל שְׁלָה וְהִיא לֹא נִתְּנָה לוֹ לְאִשָּׁה. וּבְגִין דָּא אֲשֶׁתְּדַלַת בְּעוֹבְדָא דָּא לְגַבִּי חַמּוּהָ.

רוּת מֵת בְּעֵלָהּ וּלְבַתָּר אֲשֶׁתְּדַלַת בְּעוֹבְדָא דָּא לְגַבִּיָּה דְּבַעַז דְּכִתִּיב, (רוּת א) וְתַגְּל מְרַגְלוֹתָיו וְתַשְׁכַּב. וְאֲשֶׁתְּדַלַת בְּהַדִּיָּה וּלְבַתָּר אוֹלִידַת לִיָּה לְעוֹבֵד. וְאִי תִימָא אֲמָאִי לֹא נְפִיק עוֹבֵד מֵאֶתְתָּא אַחֲרָא, אֲלָא וְדָאִי הִיא אֲצֵטְרִיכַת וְלֹא אֶתְתָּא אַחֲרָא. וּמִתְרִין אֵלִין אֶתְבְּנִי וְאֲשֶׁתְּכֻלִּיל זֶרַעָא דִּיהוּדָה, וְתַרְוַיָּהוּ בְּכַשְׁרוּת עֲבָדוּ לְמַעַבְד טִיבוּ עִם אֵינוֹן מִיִּתְיָא לְאֶתְתְּקָנָא עֲלָמָא לְבַתָּר.

וְדָא הוּא כְּמָה דְאַתְמָר (קהלת ד) וְשִׁבְח אַנִּי אֵת הַמַּתִּים שְׁכָבְר מִתּוּ, דְּהָא כַּד הוּוּ חִיִּין בְּקַדְמִיתָא לָא הָוּה בְּהוּ שְׁבַחָא (ו"ח וּלְבַתְר הוּוה כְּהוּ שְׁבַחָא), וְתַרְוַיְיהוּ אֲשַׁתְּדְלוּ לְמַעַבְד טִיבּוּ וְקָשׁוּט עִם אַנּוּן מִיִּתְיָא, וְקוּדְשָׁא בְרִיף הוּא סִייע בְּהוּא עוּבְדָא וְכֹלָא הָוּה כְּדָקָא יָאוּת. זַפְאָה אִיהוּ מָאן דְאַשְׁתְּדַל בְּאוּרִייתָא יִמְמָא וְלִילִיא. פְּמָה דְאַתְּ אָמַר, (יהושע א) וְהִגִּית בּוּ יוֹמָם וְלַיְלָה לְמַעַן תִּשְׁמַר לַעֲשׂוֹת פְּכָל הַפְּתוּב בּוּ פִי אַז תִּצְלִיח אֵת דְרַכְךָ וְגו' :

וְיוֹסֵף הוּרַד מְצַרְיָמָה וַיִּקְנֶהוּ פוּטִיפֵר וְגו'.

(מַה כְּתִיב לְעִיל וַיִּכְר יְהוּדָה וַיֹּאמֶר, אִיהוּ אָמַר לְגַבִּי אֲבוּי הַכֵּר נָא וְגו', וְעַל דָּא וַיִּכְר יְהוּדָה. וְכְתִיב וְהִנֵּה הָאוּמִים בְּכַמְנָה. תְּאוּמִין הוּוּ מִקְדָּמָה דְנָא אַחִין הוּוּ. רַבִּי חוּקִיָּה אָמַר, לֹא אֲשַׁמְעֵה כְּבִי. אֵלָא בְּגִין אַחֲרֵינִי אֲתַגְלִידוּ. אָמַר רַבִּי אַבָּא, בְּגִין כֵּךְ אֲשַׁתְּדַלְת לֹאשְׁכָמָא אוּבְדָא דְאַתְאכִיד. תָּא חַוִּי מַה כְּתִיב, וַיְהִי כַּמְשִׁיב יָדוּ וְהִנֵּה יָצָא אַחִיו וַתֹּאמֶר מַה־פְּרָצְתָּ עֲלֶיךָ פְּרִין. רַמּוּ הֵכָא פְּרִיצוּתָא קַדְמָאָה דְפְרִיִן הַהוּא דְמִית עֲלִיהּ מִשְׁמַע דְכְּתִיב פְּרָצְתָּ עֲלֶיךָ פְּרִיצוּתָא בְּגִין דְאַצְטְרִיכַת לְאַסְתְּרָמָא לְמִקְרָהּ וּבְגִין כֵּךְ פְּרִיצוּתָא תַּעֲבִיד בְּשָׂאָר עַמּוּן עוּבְדֵי עֲבוּדַת כּוּכְבִּים וּמְזוֹלוֹת. וְעַל דָּא וַיִּקְרָא אֵת שְׁמוֹ פְּרִין. וּלְבַתְרָא דְכֹל עוּבְדָא דִיהוּדָה אֲתַמַּר דִּיהוּדָה וּבִין לִיה לְיוֹסֵף. וְאִיהוּ גְרִים לִיה לְכָל הָאִי. דְּאִי יְהוּדָה הָוּה אָמַר נְהַרְד לִיה לְאַבְנָא הוּוּ עַבְדִּין לִיה אַחִיו חֲבִי וְעַל דָּא נְחַתּוּ לִיה אַחִיו מִשְׁלַטְנוּתָא דְעֲלִיּוּהוּ. לְבַתְרָא דְאַתְגְּלִי מֵאַחִיו וְאַתָּא עֲלִיהּ כֹּל דָּא אֲתַדַּר וְאָמַר

וְיוֹסֵף הוּרַד מְצַרְיָמָה) מָאִי הוּרַד. דְאַסְתְּפַם קְדָשָׁא

בְּרִיף הוּא בְּהוּא עוּבְדָא לְקִיּוּמָא גְזַרְה

דִּילִיה דְגִזְר בֵּין הַפְּתָרִים דְכְּתִיב, (בראשית טו)

יְדוּעַ תִּדְעַ פִּי גֵר יִהְיֶה זֶרְעֶךָ וְגו'. וַיִּקְנֶהוּ

פוּטִיפֵר לְסִטְר חֲטָאָה קָנָה לִיה.

פְּתַח וְאָמַר, (איוב ט) הָאָמַר לְחָרְס וְלֹא יִזְרַח

וּבְעַד פּוּכְבִּים יַחְתָּם. תָּא חֲזִי, שְׁבַעָה

כְּכַבֵּיא עֲבַד קְדָשָׁא בְרִיף הוּא בְּרִקִיעָא, וְכֹל

רְקִיעָא וְרִקִיעָא אִית בֵּיה פְּמָה שְׁמַשִּׁין מְמַנִּין

לְשַׁמְשָׂא לִיה לְקְדָשָׁא בְרִיף הוּא.

בְּגִין דִּלִּית לָךְ שְׁמַשָּׂא אוּ מְמַנָּא דְלִית לִיה

מִשּׁוּם שְׂאִין לָךְ שְׁמַשָּׂא אוּ מְמַנָּה שְׂאִין לוּ עֲבוּדָה וְשְׁמוּשׁ

וְזוּהוּ כְּמוֹ שְׁנֹאָמַר (קהלת ד) וְשִׁבְח אַנִּי אֵת הַמַּתִּים שְׁכָבְר מִתּוּ, שְׁהִרִי כְּשִׁהִיו חַיִּים בְּהַתְּחִלָּה, לֹא הָיָה בְּהֵם שְׁבַח (ו"ח וְאַחַר כֵּךְ הָיָה בְּהֵם שְׁבַח), וְשִׁתִּיחַן הִשְׁתְּדְלוּ לַעֲשׂוֹת חֲסֵד וְאַמַּת עִם אוֹתָם הַמַּתִּים, וְהַקְדוּשׁ בְּרוּף הוּא סִיע בְּאוֹתוֹ הַמַּעֲשֶׂה וְהַכֹּל הָיָה כְּרֹאֵי. אֲשַׁרִּי הוּא מִי שְׁמַשְׁתְּדַל בְּתוֹרָה יוֹמָם וְלַיְלָה, כְּמוֹ שְׁנֹאָמַר (יהושע א) וְהִגִּית בּוּ יוֹמָם וְלַיְלָה לְמַעַן תִּשְׁמַר לַעֲשׂוֹת פְּכָל הַפְּתוּב בּוּ פִי אַז תִּצְלִיח אֵת דְרַכְךָ וְגו'.

וְיוֹסֵף הוּרַד מְצַרְיָמָה וַיִּקְנֶהוּ פוּטִיפֵר וְגו'.

(מַה כְּתוּב לְמַעֲלָה? וַיִּכְר יְהוּדָה וַיֹּאמֶר. הוּא אָמַר לְאֲבוּי הַכֵּר נָא וְגו', וְעַל כֵּן וַיִּכְר יְהוּדָה. וְכְתוּב וְהִנֵּה הָאוּמִים בְּכַמְנָה. תְּאוּמִין הוּוּ מִקְדָּם לְכֵן אַחִים הוּוּ. רַבִּי חוּקִיָּה אָמַר, לֹא כֵךְ נִשְׁמַע, אֵלָא בְּגִין אַחֲרֵים גּוֹלְדוּ. אָמַר רַבִּי אַבָּא, מִשּׁוּם כֵּךְ הִשְׁתְּדַלְתָּ לְמַצָּא הַאֲבָרָה שְׁנֹאָבְדָה בֵּא רֵאחַ מַה כְּתוּב, וַיְהִי כַּמְשִׁיב יָדוּ וְהִנֵּה יָצָא אַחִיו וַתֹּאמֶר מַה־פְּרָצְתָּ עֲלֶיךָ פְּרִין. רַמּוּ כַּאֵן הַתְּפַרְצוֹת רֵאשׁוּנָה שְׁפָרִין זֶה שְׁמַת עֲלִיו, מִמִּשְׁמַע שְׁכַתוּב פְּרָצְתָּ עֲלֶיךָ, הַתְּפַרְצוֹת בְּגַלל שְׁהַצְטַרְכַּת לְהַטְרִיחַ לְאַדוּקָה, וּמִשּׁוּם כֵּךְ הַתְּפַרְצוֹת תַּעֲשֶׂה בְּשָׂאָר אַמוֹת עוּבְדֵי עֲבוּדַת כּוּכְבִּים וּמְזוֹלוֹת. וְעַל זֶה וַיִּקְרָא שְׁמוֹ פְּרִין. וְלֹאחַר שְׁכָל מַעֲשֶׂה שֶׁל יְהוּדָה נִאֲמַר שִׁיתְּוַדָּה מִכֵּר לוּ לְיוֹסֵף, וְהוּא גְרַם לוּ לְכָל זֶה, שְׂאָם יְהוּדָה הָיָה אוּמַר נְחִוִּיר אוֹתוֹ לְאַבְנֵי, הוּוּ עוֹשִׂים לוּ אַחִיו כֵּךְ, וְעַל זֶה הוּרַדוּ אוֹתוֹ אַחִיו מִשְׁלַטְנוֹ שְׁעֲלִיָּם. וְלְבַסּוּף שְׁגָלָה מֵאַחִיו וְכַא עֲלִיו כֹּל זֶה, חֲזוּר וְאָמַר וְיוֹסֵף הוּרַד מְצַרְיָמָה) מַה זֶה הוּרַד? שְׁהַסְפִּים הַקְדוּשׁ בְּרוּף הוּא לְאוֹתוֹ הַמַּעֲשֶׂה לְקִים אֵת הַגְּזַרָּה שְׁלוֹ שְׁגֹזַר בֵּין הַפְּתָרִים, שְׁכַתוּב

(בראשית טו) יְדוּעַ תִּדְעַ פִּי גֵר יִהְיֶה זֶרְעֶךָ וְגו'.

וַיִּקְנֶהוּ פוּטִיפֵר, לְצַד

הַחֲטָא קָנָה אוֹתוֹ.

פְּתַח וְאָמַר, (איוב ט) הָאָמַר לְחָרְס

וְלֹא יִזְרַח וּבְעַד פּוּכְבִּים יַחְתָּם. בֵּא

רֵאחַ, שְׁבַעָה פּוּכְבִּים עֲשֶׂה הַקְדוּשׁ בְּרוּף הוּא בְּרִקִיעַ, וּבְכֹל רְקִיעַ

וְרְקִיעַ יֵשׁ פְּמָה שְׁמַשִּׁים מְמַנִּים

לְשַׁמוּשׁוֹ שֶׁל הַקְדוּשׁ בְּרוּף הוּא.

לְאֲדוּנוּ, וְעוּמָדִים כֹּל אֶחָד וְאֶחָד עַל